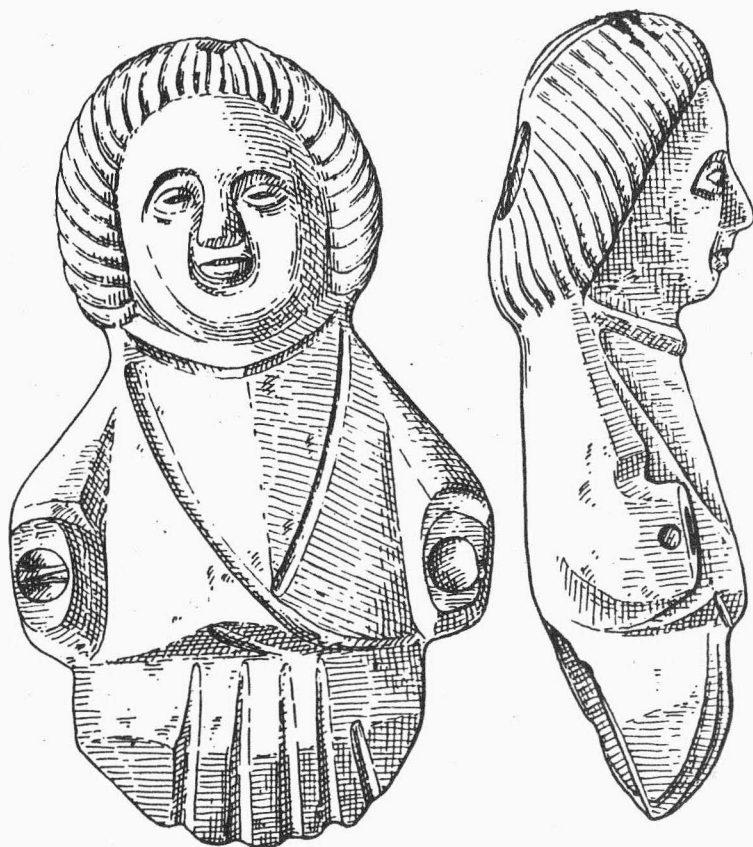

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

BRNO 1989

von 40 x 36 m ist von einem doppelten Graben und Wall umgeben, der auf der Westseite zu einer fast 50 m langen Vorburg verlängert ist; Von dieser Seite war er auch zugänglich. Auf der Nordseite führte der Zugang über den Gipfel des Innenwalles, hinter dem ein steiler Abhang zum Bache ist. Der eigentliche Eintritt auf die Akropolis war von Osten, vermutlich durch eine Brücke vom Gipfel des Walles auf die steinerne Untermauer der Umfangsmauer. Diese säumt von der Nordseite den gesamten Umfangsweg ein und an einer Stelle springt sie in eine Bastion vor, deren Aufgabe es war, den Zugangsweg zu schützen. Auf der Vorburg hat man nur einige offensichtlich hierher zugeführte grössere Steinanhäufungen festgestellt. Der Gipfel des Aussenwalles war mit einem steinernen Kranz gefestigt, der innere Graben war in den Felsen gehauen. Im Graben fand man eine Menge an Lehmewurf und erhaltenen Pfosten, mit welchen der Rest des Gipfels umgeben war, dort wo keine Steinmauer vorhanden war. In einigen Teilen der Südseite der Akropolis wurden am Gipfel Reste einer Festigung dieser Palisaden und Rinnen erfasst. Auf der gegenüberliegenden Eintrittsseite war eine kleine Pforte, die in einem steilen Hang zur Brücke über den inneren Graben abfiel; Bei dieser Pforte fand man Reste eines Holzbaues, der mit Preisen bedeckt war und dahinter am Hangrand einen Abfallplatz mit einer bis 40 cm mächtigen Keramikschicht. Auf den Resten der Akropolis stand dann eine bereits nur einige Meter lange hölzerne Pfostenwand mit einer mächtigen Tonschicht verschmiert, die umgestürzt in einem sehr guten Zustand erhalten blieb; Über die ganze Oberfläche war eine Menge von Knochen und Keramik verstreut. In der nordwestlichen Seite war der Gipfel abgebaut und man hat hier ein Gewölbe / Verlies / vermutlich eines mehrstöckigen Turmbaus geschaffen; Es blieben Reste vom Eintrittsgewände in das Gewölbe und im hinteren Teil eine Zisterne erhalten; In der über einen Meter hohen Lehmewurfschicht war luxuriösere Keramik lediglich auf dem Gipfelüberrest, ferner einige Metallgegenstände, verschiedene Fliesentypen, Preisen und Kacheln.

Über die Befestigung haben wir keine schriftlichen Berichte. Aufgrund der archäologischen Funde können wir die Existenz dieser Befestigung in die 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts, in die Zeit seit der Wüstung des Klosters in den zwanziger Jahren bis zu seiner Erneuerung in der Mitte des 15. Jahrhunderts einreihen.

ŘANĚ STŘEDOVĚKÝ OPEVNŮVACÍ PŘÍKOP V HRADCI NAD MORAVICÍ /okr. Opava/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

V letních měsících r. 1986 protála větev "C" nové kanalizace nádvoří hradeckého Bílého zámku a ve vzdálenosti cca 5 m od vnitřního okraje průjezdu v severním křídle zachytila příkop, který nádvoří příčně protíná /srv. Janák 1987/. Příkop, vtesaný do skály, byl v těchto místech asi 780 cm široký; jeho nálevkovitě se rozevírající stěny byly výkopem zachyceny do hloubky 100 - 120 cm, ale jistě pokračují ještě níže. Protože se v těchto místech terén nepatrně zdvihá k jihu, je jižní nasazení příkopu těsně pod současnou dlažbou, severní nasazení asi 40 cm pod ní; rozdíl je vyrovnán novověkou navážkou. Vnitřní /severní/ stěna příkopu je propálena do hloubky 20 - 40 cm. Výplň, pozorovatelná v profilu příkopu na západní stěně svérázné sondy, byla novověká - situace je zde porušena vodovodním vedením, na východní stěně byla původní. Tvoří ji kameny /místní droby/, přepálené někdy až struskovitě vysokým žářem a stopová proměš černé spálené hlíny s uhlíčky. Bohužel se ve východní stěně nepodařilo získat žádné nálezy kromě žářem rozlitého železného hrotu kopí, připečeného na kameni s vpáleným otiskem textilní /?/ struktury; mezi kameny však byly ojedinělé zlomky lícovaného zdiva. Stopy po palisádě či hradbě v okolí příkopu patrně nebyly.

Dále k jihu vystupuje skalní podloží v délce asi 12 m až pod současnou dlažbu a pak se prudce, takřka kolmo lomí. Při zkušmé sondáži bagrem blíže místa zlomu byla zjištěna následující situace - pod cca 120 cm mocnou šedočernou vrstvou s kameny, středo- a novověkou keramikou je asi 100 cm silná vrstva druhotně uloženého lomového zdiva a zbytků malty, pod ní opět asi 100 cm silná vrstva stejné konsistence, jako pod dlažbou. V hloubce asi 320 cm se tedy opět objevuje skalní podloží /jen nepatrně se svažující k jihu/ a na něm ležely zlomky novověké keramiky. Podle toho se zdá, že v jižní polovině nádvoří byla přirozená rokle - o jaké nebyla v původním reliéfu povrchu ostrožny nouze - zarovnaná nejspíše až po požáru zámku na konci 18. století. V této jižní polovině zachytil výkop také - ve vzdálenosti asi 4,5 m od vnitřního okraje průjezdu v jižním křídle - značně poškozenou strukturu zdi z lomového kamene na maltu kladeného, dochovanou v mocnosti 80 - 100 cm, původně však silnější. Prozatím ji nelze odpovědně interpretovat.

Příkop v severní části nádvoří dosud sám o sobě datovatelný není. Jeho poloha na nádvoří na-

svědčuje tomu, že je starší než původní gotický hrad a požárová výplň pak tomu, že byl zasypan právě při jeho stavbě někdy ve 3. čtvrtině 13. století. Ve vyrovnávací navážce pro stavbu jiho-východní věže a dalších částí jižního křídla, která je nejmladší keramikou datována do doby okolo poloviny 13. století, se totiž nacházejí rovněž přepálené kameny a další stopy požáru. Vezme-li do úvahy dosavadní výsledky všech archeologických výzkumů na Hradci, můžeme se důvodně domnívat, že příkop, zachycený v r. 1986, je součástí jižního opevnění raně středověkého /mladohradištního/ hradiska. Toto opevnění přetínalo ostrožnu v jednom z nejužších míst a snad též využívalo výhodné formace terénu dále na jih.

L i t e r a t u r a :

Janák, V. 1987: Archeologický výzkum v Hradci nad Moravicí /okr. Opava/, PV 1985, 60.

Frühmittelalterlicher Befestigungsgraben in Hradec nad Moravicí / Bez. Opava / . Beim Fortsetzen der Feststellungsgrabung auf der Trasse der neuen Kanalisierung /vergl. Janák 1987/ hat man auf dem Vorhof des Weissen Schlosses in Hradec nad Moravicí einen ca. 7,80 m breiten, in den Felsen eingehauenen Graben erfasst, mit durchglühter Innenmauer, der den nördlichen Teil des Vorhofes durchschneidet und mit durchglühten Steinen, sowie mit Bruchstücken eines Stirngemäuers ausgefüllt war. Der Graben war höchstwahrscheinlich ein Bestandteil der südlichen Befestigung des frühmittelalterlichen Burgwalles und war irgendwann im 3. Viertel des 13. Jahrhunderts beim Bau der gotischen Burg verschüttet worden.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM STŘEDOVĚKÝCH OBJEKTŮ VE ZDOUNKÁCH /okr. Kroměříž/

Helena Chybová, Muzeum Kroměřížska Kroměříž

V souvislosti s rekonstrukcí silničního průtahu obcí a terénními úpravami pro bytovou výstavbu v poloze Farská zahrada byly na podzim 1986 zachyceny kulturní vrstvy, dokládající intenzivní středověké osídlení, které je datované do 12. - 15. století.

Výsledkem záchranného výzkumu bylo zjištění středověkých objektů, situovaných na jihovýchodním svahu návrší s gotickým kostelem. Celkem bylo prozkoumáno 6 objektů, zčásti porušených skrývkou, několik dalších bylo zničeno při skrývání zeminy. Všechny objekty byly uspořádány v řadě za sebou /S - J/ a sledovaly nárazový břeh Zdouneckého potoka.

Objekt č. 1: Polozahloubený objekt o velikosti 4 x 5 x 4,8 x 4 m delší osou orientován V - Z, zapuštěný 25 - 60 cm pod úroveň skrytého terénu. V západní, mělčeji zahloubené části objektu, se nacházela do dna zapuštěná kruhová /100 x 110 cm/ mísovitá výheň /ohniště ?/ s vypáleným dnem i stěnami, jejíž svrchní výplň tvořila vrstva červeně vypálené mazanice, dále vrstvy popela, zbytků dřevěného uhlí, promísené kusy železné strusky a střepy. Z obsahu objektu kromě početné strusky, byly získány 2 zlomky železných předmětů, železný nůž, početné zvířecí kosti a keramika, datující objekt do 13. století.

Objekt č. 2: Část polozahloubeného objektu - chaty, jejíž východní polovina byla zničena při skrývání zeminy. Stavba, jejíž dochovalá část měla rozměry 3,5 x 2,8 m, byla zahloubena 40 - 50 cm do podloží. Podél severní stěny byla zachycena plenta z plochých kamenů, sahající do výše zahloubení /40 cm/. V jihozápadním rohu objektu byla situována hliněná pec, z níž se zachovalo oválné dno topeniště tvrdě vypálené o síle 8 - 10 cm, zpevněné drobnými kameny, o velikosti 100 x 80 cm. Na stěnách nároží byly zřetelné stopy po zaklenutí pece do výšky 45 cm. Při jižní stěně, v nepatrné vzdálenosti od hliněné pece byly pozůstatky dalšího topeniště - ohniště v podobě podkovovité podezdívky z nasucho kladených kamenů o velikosti 120 x 100 cm, kterou pokrývala souvislá 10 cm silná vrstva vypálené mazanice. Kamenná podezdívka dosahovala do výšky 25 - 30 cm nad úroveň dna objektu. Z jeho obsahu byly získány početné zvířecí kosti, železný nůž a keramika, datující obydlí do 12. století.

Objekt č. 3: Zásobnicová jáma s krátkým válcovitým ústím širokým 108 cm, přecházejícím ve vakovité rozšířený prostor o pr. 130 cm a dnem kotlovitě upraveným, dosahující hloubky 130 cm. Dno jámy tvrdě do šedočervena vypáleno. Přibližně uprostřed kotlovitého dna se zachoval zbytek zuhelnatělého trámce o pr. 15 cm, který byl obložen kameny a většími zlomky vypálené mazanice. Stěny jámy byly opatřeny vrstvičkou hliněného výmazu a do žlutooranžova vypáleny. Krátké, válcovité hrdlo bylo zaplněno většími zlomky vypálené mazanice s otisky výpletu. Výplň jámy tvořily střídající se vrstvy uhlíků a popela a vrstvy zlomků mazanice. Při stěnách až do hloubky 65 cm se nacházely hojně kusy strusky a zvířecí kosti. Nepoččetnými zlomky keramiky je objekt datován do 13. - 14. století.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
- Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
- Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
- Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby : A. Krechlerová
- Na titulním listě : bronzová plastika z Brna - Kozí ul.
- Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské
základny pracovišť ČSAV v Brně
- Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
- Vydáno jako rukopis : 450 kusů. - neprodejné